

УДК 37.015.3:005.32

АДАПТУВАННЯ ШКАЛИ АКАДЕМІЧНОЇ МОТИВАЦІЇ: ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ АНКЕТИ

Юлія ПАВЛОВА¹,
Вадим ШВЕЦЬ¹, Петро ПЕТРИЦА²

¹ Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів, Україна;

² Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

Вступ. Однією з найбільш відомих теорій, яка пояснює мотивацію до будь-якої діяльності, зокрема до здобуття знань і вмінь, пов'язаних зі здоровим способом життя, та занять фізичною культурою / спортом, є теорія самодетермінації [3]. Науковці зазначають, що мотивація пов'язана з енергією, спрямованістю діяльності, наполегливістю у її здійсненні та досягненні поставлених завдань, тобто з аспектами реалізації намірів. У цій теорії на чільному місці – відмінності між внутрішньою та зовнішньою мотивацією, а також переходи між ними. На сьогодні гострою є потреба у розробленні інструментів, що мають сильне теоретичне підґрунтя, ураховують культурні й мовні аспекти, володіють прийнятними психометричними властивостями. Шкалу академічної мотивації (Academic Motivation Scale, AMS) [4] перевірено у різних культурних середовищах та у різних соціальних контекстах, вона є ефективним інструментом

для оцінювання змін у мотивації, що відбуваються під впливом різних освітніх програм та проєктів.

Мета дослідження – вивчення структури українського варіанту анкети AMS для аналізу мотивації студентів, які вивчають фізичну культуру / спорт.

Матеріали і методи. У дослідженні взяли участь 562 студенти (51,96 % – чоловіки), які вивчали фізичну культуру / спорт, середній вік учасників – $M \pm SD = 20,1 \pm 2,0$ року).

У роботі використано Шкалу академічної мотивації (Academic Motivation Scale) [4]. Інструмент складається з 28 запитань та містить 7 підskal: внутрішня мотивація, пов'язана зі знаннями; внутрішня мотивація, пов'язана з досягненнями; внутрішня мотивація, пов'язана зі стимулюванням досвіду; зовнішня регуляція; інтроєктована регуляція; ідентифікована регуляція; амотивація. Під час відповіді на кожне запитання анкети використовували 7-бальну шкалу Лікерта, де 1 – повністю не згодний, а 7 – повністю згодний.

Для адаптування було використано англійську версію анкети, що складалася з 28 тверджень. Виконано усі необхідні процедури для лінгвістичної валідазації анкети [1, 2], зокрема під час роботи застосовано процедуру зворотного перекладу. Вивчення властивостей української версії Шкали академічної мотивації проведено у 2020–2021 рр., у роботі використано онлайн-форму анкети. Усі респонденти надали інформовану згоду на участь у дослідженні.

Структуру анкети вивчали за допомогою факторного аналізу (exploratory factor analysis). Початково адекватність даних перевіряли за допомогою критерію Кайзера – Мейєра – Олкіна (КМО) та тесту сферичності Бартлетта. Внутрішню узгодженість анкети оцінювали за допомогою коефіцієнта альфа Кронбаха, результат вважали задовільним, якщо його показник становив $\geq 0,7$. Конвергентну та дискримінантну валідність оцінювали за допомогою складеного коефіцієнта надійності (CR) та середньої вилученої дисперсії (AVE).

Для статистичного аналізу використовували програму SPSS.

Результати та їх обговорення. Розробники анкети за результатами досліджень у різних культурних та соціальних контекстах запропонували кілька можливих варіантів структури Шкали

академічної мотивації: оригінальну модель, яка складається зі семи чинників; 5-чинникову модель, що складається з амотивації, єдиної шкали внутрішньої мотивації та трьох чинників, що відповідають шкалам зовнішньої мотивації; 3-чинникову модель, що складається з амотивації та двох чинників, які охоплюють шкали внутрішньої та зовнішньої мотивації; 1-чинникова модель.

Аналіз отриманої сукупності даних виявив, що їх можна використовувати для факторного аналізу ($KMO = 0,949$; $\chi^2 = 10482,9$, $df = 378$, $p < 0,001$). Структуру анкети вивчали із застосуванням методу основних осей та промакс обертання. За результатами дослідницького факторного аналізу виокремлено три чинники, які сумарно пояснюють 60,053 % від загальної дисперсії. Перший чинник пояснював 42,784 % від загальної дисперсії та об'єднував внутрішню мотивацію, пов'язану зі знаннями, з досягненням і стимулюванням досвіду; другий чинник охоплював 9,743 % від загальної дисперсії та відповідав шкалам зовнішньої мотивації (зовнішній, інтроєктований та ідентифікований регуляціям); третій чинник стосувався амотивації та пояснював 7,527 % від внутрішньої дисперсії.

Коефіцієнт альфа Кронбаха кожної з отриманих структурних частин анкети відповідав необхідному рівневі та був у діапазоні 0,750–0,933 (для шкал внутрішньої мотивації – $\alpha = 0,933$; для шкал зовнішньої мотивації – $\alpha = 0,750$; $\alpha = 0,909$ – для амотивації). Показники CR та AVE були допустимими для усіх змістових частин анкети (для шкал внутрішньої мотивації: AVE = 0,516, CR = 0,924; для шкал зовнішньої мотивації: AVE = 0,543, CR = 0,840; для амотивації: AVE = 0,716, CR = 0,909), оскільки перевищували мінімально допустимі норми (AVE $\geq 0,40$, CR $\geq 0,7$).

Висновок. Запропонована українська версія анкети «Шкала академічної мотивації» містить 28 запитань та відповідає 3-чинниковій моделі, що складається з амотивації та двох чинників, які об'єднують шкали внутрішньої та зовнішньої мотивації. Анкета є достатньо валідною, і її можна використовувати для оцінювання мотивації до навчання студентів, які вивчають фізичну культуру / спорт.

Ключові слова: мотивація, студенти, чинниковий аналіз, психометричні властивості.

Список використаних джерел

1. Павлова Ю. О. Інструменти для моніторингу якості вищої освіти: структурна валідація української версії анкети ETLQ / Павлова Ю. О., Тимрук-Скоропад К. А., Ціж Л. М. // Український журнал медицини, біології та спорту – 2021. – Т. 6, № 2 (30) – С. 196–203. doi: 10.26693/jmbs06.02.196
2. Assessment of disease-related knowledge among patients with chronic obstructive pulmonary disease: a cross-sectional study / Kateryna Tymruk-Skoropad, Iuliia Pavlova, Nadiya Sydoryk [et al.] // *Phys Activ Rev.* – 2020. – Vol. 8, N 2. – P. 72–85. doi: 10.16926/par.2019.07.24
3. Ryan R. M. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being / Ryan R. M., Deci E. L. // *American Psychologist.* – 2000. – Vol. 55, N 1. – P. 68–78.
4. The academic motivation scale: a measure of intrinsic, extrinsic, and a motivation in education / R. J. Vallerand, L. G. Pelletier, M. R. Blais [et al.] // *Educational and Psychological Measurement.* – 1992. – Vol. 52, N 4. – P. 1003–1017.